

Contribution ID: 149

Tür: Oral Presentation

Psikoloji, Yapay Zekaya Ne Sormalı? Merkezi Olmayan ve Kişiselleştirilmiş Dijital İkizler

19 Aralık 2024 Perşembe 14:30 (30 dakika)

Giderek artan büyük veri kümelerini analiz edebilen ve insan dilini anlama, üretme kabiliyetine sahip Büyük Dil Modelleri (BDM), bireylerin davranışlarını, tercihlerini ve ihtiyaçlarını anlama ve yansıtma potansiyeline sahip olmaya başlamıştır. Sosyal bilimlerde Yapay Zeka (YZ) çalışmalarında, veri mahremiyeti ve ticari manipülasyon konuları, İnsan-Bilgisayar Etkileşimi (İ-BE) etik tartışmaların merkezine yerleşti. Psikolojide ise tartışmalar BDM'lerin (ChatGPT, Gemini vb.) önyargı ve ayrımcı sonuçlar üretip üretmediği üzerine yoğunlaştı. Yapay psikoloji çalışmaları ise BDM'lerin daha insansı tepkiler ve muhakeme yetenekleri gösterip gösteremeyeceği sorularına çözüm aradı. İnsan katılımcıların yerine YZ destekli sentetik katılımcılarla yapılan psikoloji araştırmaları, insan davranışlarının ve kararlarının modellenenebilir olup olmadığı tartışmalarını gündeme getirdi.

Bu çalışmanın amacı, sistematik literatür taraması yöntemiyle BDM ve YZ teknolojilerinin sunduğu potansiyel ve etik sorunları, Genişletilmiş Bilişsel Benlik (GBB) kavramı çerçevesinde insan davranışlarını ve kararlarını modelleme girişimlerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda şu araştırma sorularına cevaplar arandı: GBB olgusu, YZ ve dijital ikizlerle nasıl bir ilişki içindedir? İ-BE alanında bireyin tekrar odağa alınması psikolojik olarak neden önemlidir ve bu nasıl gerçekleştirilebilir?

Çalışma, merkezi olmayan ve kişiselleştirilmiş dijital ikizlerin konusundaki etik tartışmaları da ele alarak İ-BE alanında bireyi tekrar odağa almanın gerekliliğini kavramsal argümanlarla savunmaktadır. İlk olarak insanın büyük veri kümeleri karşısında bir veri üreticisi nesne olma hali yerine GBB inşasının önemine, ikinci olarak GBB'nin merkezi olmayan ve kişiselleştirilmiş dijital ikizlerden oluşmasının önemine işaret edilmektedir. Son olarak psikolojide çalışmaların GBB üzerine etik tartışmalara odaklanması gerekliliği ele alınmaktadır. Bu çalışmada, BDM'lerin kişiselleştirilmiş ve merkezi olmayan dijital ikizlerin geliştirilmesindeki potansiyelini vurgulanmakta ve bu dijital ikizlerin insanlara GBB olarak nasıl hizmet edebileceğini tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Büyük Dil Modelleri, Genişletilmiş Bilişsel Benlik, Dijital İkizler, Psikoloji, İnsan-Bilgisayar Etkileşimi

Presentation language / Sunum Dili

TR (Türkçe)

Disciplines / Disiplinler

Psychology / Psikoloji

E-mail / E-posta

yakupazak@nku.edu.tr

ORCID ID

0000-0002-2720-7744

Institution / Affiliation / Kurum

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

Country / Ülke

Türkiye

Başlıca yazarlar:: Yakup Azak (Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi)

Ortak yazarlar: Belgüzar Nilay Türkan (Trier Üniversitesi); Nafiz Keskin (Pamukkale Üniversitesi); Ogeday Çoker (Pamukkale Üniversitesi); Shayan Akbari (Pamukkale Üniversitesi); Şükran Bozkaya (Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi)

Sunu yapanlar: Yakup Azak (Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi); Belgüzar Nilay Türkan (Trier Üniversitesi); Nafiz Keskin (Pamukkale Üniversitesi); Ogeday Çoker (Pamukkale Üniversitesi); Shayan Akbari (Pamukkale Üniversitesi); Şükran Bozkaya (Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi)

Session Classification: Session 3.1 (Day 2)

Track Classification: Congist'24: Theoretical Foundations